

ערך מתוך אנציקלופדיית המקדש

מכון המקדש

© כל הזכויות שמורות – אין להעתיק או להפיץ ללא רשות בכתב

ביכורים

(חלק ראשון)

בחן את ידיעותיך – שאלות:

- א. מדוע מביאים את הביכורים למקדש ומשתחויים שם?
- ב. מאלו פירות צריך להפריש ביכורים?
- ג. מי היה מכריז והיכן: 'קומו ונעלה ציון אל בית ה' אלוהינו'?
- ד. איזה קרבן מביאים יחד עם הביכורים למקדש?

***ביכורים:** מצות עשה להביא את ביכורי פירות השדה משבעת המינים ולתתם לכהן במקדש[1].

נאמר בתורה: 'ראשית ביכורי אדמתך תביא בית ה' אלוהיך'[2]. מכאן החיוב להעלות למקדש מתבואת הארץ ופירותיה, זאת, משבעת המינים שנשתבחה בהן ארץ ישראל[3]. הפירות ניתנים לכהן, כאחת מעשרים ארבע מתנות כהונה[4], ככתוב: 'ביכורי כל אשר בארצם, אשר יביאו לה' לך יהיה'[5]. בהבאת ביכורים אלה למקדש מעמיק האדם את האמונה, כי הכל מיד ה', ולכן מביא את ביכורי אדמתו ומשתחוה, להורות כי הכל מיד ה'[6]. כמו כן, זו העת לספר בשבחו של מקום, על פי הפסוק 'ארמי אובד אבי', שכן ראוי, שבעת שבאה הרווחה לאדם יזכור את ימי ענותו וילמד לשבח את בוראו[7]. במעשה התנופה בעזרה, מכריז אדם מישראל לעין כל, כי ה' נשבע לאבות האומה לתת להם את ארץ ישראל, ארץ זבת חלב ודבש, ועמד בשבועתו וקיימה. עדות לכך פירות הארץ המונפים לפני ה' במקדש[8]. מצות הבאת ביכורים נוהגת בפני הבית בלבד[9].

הפרשת הביכורים: אדם יורד לתוך שדהו ורואה פרי שביכר, קושרו בגמי, כלומר, עושה בו סימן באמצעות חוט או קש, ואומר: 'הרי אלו ביכורים'. משהבשילו הביכורים תולשן מן הקרקע להעלותם לירושלים, ויש אומרים, שחוזר וקורא אותם ביכורים[10]. לעומתם יש מי שאומר, שאין צריך לחזור ולקרותן ביכורים וכן הלכה[11]. הפירות שמביאים למקדש הם משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל[12].

קטיף הביכורים

בציור נראה אדם יורד לתוך שדהו, קושר את הפירות בגמי (עשב גמיש) קורא שם לפרי הביכורים ומכין את הפירות והגוזלות [בציור למעלה שובך יונים] לקראת העליה לירושלים.

העליה לירושלים: כל בני עיירות שבמעמד* מתכנסים בעיר המחוז של המעמד. עולי הרגל אינם נכנסים ללון בבתים כדי שלא ייטמאו מחשש טומאת מת המטמאת באוהל, אלא לנים ברחובה של עיר. בבקר השכם היה הממונה מכריז: 'קומו ונעלה ציון אל בית ה' אלוהינו'[13]. הקרובים לירושלים מביאים תאנים וענבים לחים, והרחוקים מירושלים מביאים גרוגרות וצימוקים, כדי שישתמרו הפירות בנשיאתם בדרך רחוקה. השור הולך לפניו, שכן, הביכורים טעונים קרבן שלמים, וקרניו מצופות זהב ועטרה של זית בראשו להידור מצוה. כשמגיעים קרוב לירושלים שולחים מביאי הביכורים ומודיעים לממונה במקדש כי הם מתקרבים לעיר. אזי מכינים העולים את הטנא* ומסדרים אותו כשהפירות הנאים למעלה. ראשי הקהל, הפחות והסגנים וחשובי ירושלים יוצאים לקראתם, וכן בעלי אומנויות שבירושלים עומדים לפניהם, ושואלים בשלומם[14]

מקורות:

[1] הביכורים הם אחד מעשרים וארבע מתנות כהונה, עיין במדבר יח, יג.

[2] שמות כג, יט.

[3] משנה ביכורים, פרק א – ג. רמב"ם ביכורים ב, א. ספר המצוות קכה.

[4] חולין קלג, ב. רמב"ם ביכורים א, ה.

[5] במדבר יח, יג.

[6] ספר החינוך מצוה צא.

[7] מורה נבוכים ג, לט.

[8] ככתוב: דברים כו, ג. הגדתי היום לה' אלוקיך, כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו, וראה בפירושו של החזקוני לפסוק זה.

המכון ללימוד מחקר ובנין המקדש (ע"ר)

[9] משנה ביכורים ב, ג. רמב"ם ביכורים ב, א.

[10] דעת ר' שמעון שם, שצריך להקדיש את הפירות בקדושה יתירה.

[11] ביכורים ג, א. רמב"ם הלכות ביכורים ב, ט. לדעה זו הביכורים מתקדשים במחובר לקרקע וזוהי קדושתה של ארץ ישראל.

[12] ביכורים א, ג. הלכות ביכורים ב, ב.

[13] ירמיה לא,ה.

[14] רמב"ם הלכות ביכורים ד, יז. ועיין קידושין לג, ב. שבעלי אומנויות מבטלים מעבודתם, שכן 'חביבה מצוה בשעתה'.